

Lemena (Monsalv. I, 239); 1156: en regesta (*BABL* IV, 187); 1198: Pere el Catòlic fa una donació a Bernat de *Lemena* dins la ciutat de Girona (*BABL* III, 152); 1260: «St. Esteve de *Lemena* de Vico» (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 346) S.XII, donacions a «Bernardus, priori eiusdem loci q.v. de *Lemena*» (*Cart. de Roca-rossa* §2, 40, 46); 1359: *St.Marti de Lemena*, *St.Esteve de Lemena* (*CoDoACA* XII, 104, 96); 1379: Monsalv. XII, 253). I algunes dades més, poc diferents, en Monsalv. XVII, 203.

ETIM. Nom sens dubte pre-romà, probablement afi al dels següents NLL europeus, importants i antics. Es bifurquen en dos grups. Un que designarem amb (α) amb consonantisme semblant al nostre; i (β) amb la -M- canviada en -B-: sigui per mera dissimilació (cf. *berenar* MERENDARE), sigui ajudant-hi la lenició pròpia del cèltic.

2 (β) Valle de *Liébana*, a la Montaña castellana (capital Potes), a l'Oest de Santander. Ja documentat a l'alta Edat Mj.: *Lebana* en el *Cronicó* del bisbe Don Sebastián (§14), segons Cabrera (*Dicc. Etim.Cast.*), que també hi troba al·lusió en Plini (*N.Hist.* III, §53), no comprovo amb quin nom. Reapareix (amb -M-) (α), en el nom de *Lemeña*, esgl. mossàrab, S.X, la més notable de la vall de Liébana (Lueje, *Los Picos de Europa*, 1973, p. 61), situada en un agre. de Cillorigo-Castro, al N. de Potes; nom potser format com derivat de l'ètimon de *Liébana*, mitjançant un conegut sufix cèltic: LEMAN=IKNA- amb pèrdua d'una de les N-N per haplogogia; però com que d'altres li diuen *Lebreña*, també es podria tractar d'una dissimilació, partint de la variant LEB- (β)

3 (β) *Vallebana*, vall d'Aquitània, esmentada en el poema d'Ausoni, i en la Vida de Lluís el Piadós per l'Astrònom. Holder, s.v., voldria agrupar-ho amb el grup gal·lo-cèltic de VELLAVIUM, en el qual troba també variants en VALL- (*Vallavus*, *Vallaunius* etc.), suposant que hi hagués falsa anàlisi de VAL-; però és més fàcil veure-hi contracció de VALLE LEBANA, equiparat al (2) i comparable a (1), car Ausoni ja és tardà (S. IV) i més l'Astrònom (S.IX).

4 (α) El nom antic del llac de Ginebra, ja anomenat LEMANNUS per Cèsar, Mela, Lucà i Plini el Vell, Λήμαννος en Estrabó, Λειμάννος en Ptolemeu.¹

5 (α) La *Limagne*, regió, d'Alvèrnia. Ja *Lemanae* i *Limane* o *Lemane* en Gregori de Tours, i *Limannia* en la *Vita sancti Austremon* (Holder).

6 (α) Imagino que també li podem equiparar la *Lomanba*, comarca gascona, al NE. del dept. Gers, amb labialització de la E per la -M- (cf. cat. *romandre*, it. *domani*).

7 (α) El *Lympne* a Anglaterra, riu i port a l'O. de Dover, que és *Portus Lemani* en els Itineraris romans (Holder), i pot ser el mateix que es diu

Liminaea (en textos dels anys 700-740) (Holder, s.v.).

8 (α) Tornem a acostar-nos un poc al *Lemeña* santanderí amb *Limergues*, provençal, sub-afl. de la Durença, antigament LIMENICA VALLIS.

L'arrel de tots aquests noms ha de ser el cèltic LEMO- /LIMO- 'olm' (*IEW* etc.), doble variant que ha donat el nom del *Llemosí* < LEMOVIC-INUM, junt amb el de *Limoges* LIMÓVICOS.

10 En conclusió, tot plegat una sèrie de repeticions de DALO-LEMĀNA 'la vall dels olms', en lleus variants; però amb traducció del cèlt. DALO- pel ll. VALLIS. El duplicat cèltic È /I pressuposa un diftong originari EI. També és possible que el diftong se simplifiqués dialectalment en È, que és el que suposa la ě tançada de *Llèmena*, i el diftong de *Liébana*.

Encara que el nom de la vall gironesa hagi vingut a coincidir amb el cat. *llémenes* 'larves de polls', LENDINES, no ens podem deixar guiar per això; per més que cridi tant l'atenció la semblança amb el nom de la ciutat it. *Lendinara*, prop de Rovigo i un NL toscà *Lendinaja*, que, amb raó, semànticament «causen estranyesa» a Pieri (*Top.Arno*, 264). Coincidència fortuïta. Quant a una *Venta de Llèmena* valenciana, te. Tibi (XXXV 188.5, '03x'71) no és probable que sigui res més que un eco del nom de la vall del Gironès. Una petita poss. mall., Can *lèma* te. Muro, ha de venir d'un malnom: d'home deixat i escabellat. Séquia *Llemenera* a Cast.Pna. és alteració de *llavanera* 'rentador'.

¹ Per a -ANNO es pot pensar en un sufix intensiu (com en altres noms cèltics), i d'altra banda s'ha pensat en contaminació de la terminació del *lacus* VERBANNUS, ara el *Lago Maggiore*, que hom sol interpretar com 'la gran banya' (VER-BANNO-).

LLÈMPEU I LLÈMPIA

Puig Llèmpeu, partida del terme de Cosp (Ripollès), documentada l'any 1026: *puio Lempedo* (Serra V., *Pinós i Mat.* III).

Llempe (Andorra) sembla contracció fonètica de *llèmpeu* si bé no consegueix distingir-lo de *Llampà*: variant? (per a la qual V. supra s.v.), partida a l'O. d'Ordino (cf. el Mapa del Consell).

El Llèmpio, veral del terme d'Erill (Vall de Boí, XIII, 161).

Comallèmpia, vall erma, afluent, per la dreta, de la Valira d'Arinsal, paral·lela i immediata al SE de Comapedrosa. En Coromines va oir *kóma lèmpya* a Àreu i *kóma lèmplà* a Aós. Es troba documentada *Coma Lèmpea* a l'*Spill de Castellbó* a. 1528, fol. 87r) i *Coma Llemple* a. 1838 (Anyós, *Relació Vall d'Andorra*, 16).

Coma Llèmpi(a), partida del terme d'Osseja (Alta